

ROMAN SCHOONSPRINGEN MET GAEA SCHOETERS

De roze bril is gebroken

Gaea Schoeters rekt een liefdesverhaal dat goed is voor een novelle op tot een volwaardige roman. *De kunst van het vallen* maakt zijn ambitie waar. **SOFIE GIELIS**

De auteur: is behalve schrijfster ook scenariste en journaliste. Ze publiceerde eerder het reisboek *Meisjes, moslims & motoren* en de roman *Diggers*.

Het boek: fictie als remedie voor een gebroken hart.

ONS OORDEEL: allesbehalve middelmatig.

★★★★☆

Een conservatorium-studente piano valt voor de echtgenote van haar docent compositie en raakt verward in een overrompende affaire. De liefde is uitdagend zolang ze beperkt blijft tot hotelkamers en stiekeme signalen maar als Maya haar man verlaat, blijkt hun relatie niet bestand tegen 'openlucht'. Maya keert terug naar haar huwelijk en duikt in een nieuwe affaire. De pianiste blijft gedesoriënteerd achter.

Tot zover de proloog van *De kunst van het vallen* van Gaea Schoeters. De passionele start is slechts een voorgeschiedenis, in de pagina's die volgen, zoekt de pianiste een uitweg uit haar emotionele impasse. In de armen van een jonge schoonspringer. En die van zijn moeder.

Als de vertelster aan het eind van de proloog aankondigt dat ze aan geheugenverlies lijdt, is dat al een waarschuwing dat wat volgt slechts een poging tot reconstructie zal zijn. *De kunst van het vallen* analyseert de pijn van het gebroken hart en onderzoekt mogelijke scenario's om het te overleven in een worsteling met de tijd. De pianiste herkaut haar leven en heeft aan één versie niet genoeg. 'Herinneringen zijn altijd fictie, zeker als ze echt gebeurd zijn.' Mogelijke werelden worden van elkaar gescheiden door leestekens. Details blijken daarbij belangrijk, en timing.

Compositie

Dat Gaea Schoeters erin slaagt om een verhaal op novellemaat uit te spinnen tot een roman heeft ze aan haar beheerste techniek en taalgevoel te danken. Het tempo ligt niet hoog, de gebeurtenissen zijn slechts minieme verschuivingen van pionnen, maar toch creëert het boek spanning. Het ver-

haal teert op toeval en herkenning – erg geslaagd zijn bijvoorbeeld de parallellen tussen de persoonlijke perikelen en de geschiedenis van de Sovjet-Unie –, maar maakt er tegelijkertijd komaf mee. 'Als dezelfde reeks noten telkens weer in een muziekstuk opduikt, is dat geen toeval, maar een motief. Toeval is een constructie, een verbuiging van de werkelijkheid tot de wenselijkheid; precies omdat het een manier van kijken is, kunnen we er desgewenst onze ogen voor openen of sluiten. Maar aan de wetten van de compositie valt niet te ontkomen.'

In de compositie van de roman staan beeldclusters centraal: muziek, schoonspringen en diepzeeduiken, het Oostblok, de Koude Oorlog en de bijbehorende ruimtedoel. Schoeters houdt de vergelijkingen waaraan de roman ophangt consequent vol en kleedt ze aan met originele beelden. Zo schrijft ze over de Praagse culturele elite, die tien jaar na de val van de Muur nog steeds blind is voor de valkuilen van hun nieuwe maatschappij: 'zij hadden in de nadagen van de revolutie de geur van de hoop als Vicks onder hun neusgaten gesmeerd, en ademden die dag na dag koppig verder in.' De verborgen affaire is als de Vostok I waarmee Joeri Gagarin als eerste een baan rond de aarde maakte: zeven jaar lang draaiden ze rond in de dampkring van de realiteit, 'luchtdicht afgesloten van de wereld in een capsule die precies groot genoeg was voor ons twee.' De plotse openbaarheid van hun relatie zorgt voor symptomen van duikersziekte. 'De enige remedie is recompressie. De uit hun voegen gebarsten emoties op grote diepte opnieuw samenpersen tot een beheersbaar element.'

Dictatuurliteratuur

Muziek is voor de pianiste de spiegel van de ziel. Je kunt emoties aflezen aan de manier waarop iemand de toetsen bespeelt. Toen ze jong was, kon ze vrolijk spelen, onbezonnen. Maar zodra ze de liefde ontdekt, is niets nog eenduidig en kleven er andere betekenissen aan de noten, 'zoals zich, als we ouder worden, aan alles in ons leven betekenissen toevoegen. Het gewicht van de geschiedenis hecht zich aan elk woord,

DE EERSTE ZIN DE KUNST VAN HET VALLEN

Wie wil ervaren hoe het leven in een dictatuur aanvoelt, moet eens een affaire proberen.

tot niets meer alleen nog is wat het is, en niets meer dan dat.' Die beladenheid zit ook in het boek. Het stapelt metaforen op, verbindt beelden onderling en hoewel zo steeds minder helder wordt wat waarnaar verwijst en of je wel echo's leest, weeft het een web van betekenis achter de zichtbare tekstlaag.

Als je iets kan aanmerken op deze roman, is het wellicht haar ambitie, maar als je je ambitie waarmaakt, kun je dat geen minpunt noemen. Elk woord bevat twijfels, liefde, achterdocht en maakt deel uit van een groter geheel, dat alleen zo, onrechtstreeks te vatten is.

En dat herinnert inderdaad, zoals de eerste zin aangeeft, aan de achterdocht die heerst in een dictatuur en aan de symbolische toevalligheden die overal opduiken in de eerste fase van een verliefdheid, als je door een roze bril voortdurend voortekens ziet.

Ondanks de korte hoofdstukken is dit geen boek om in stukken te lezen. Je moet je laten meeslepen door het beeldend ritme om de mogelijkheden van Schoeters' proza optimaal te verkennen. Halverwege het boek vergelijkt de pianiste haar leven met een trage, middelmatige roman waarin handelingen telkens opnieuw worden uitgesteld naar een volgend hoofdstuk. Maar hoewel *De kunst van het vallen* traagheid cultiveert en niet op het ritme van handelingen beweegt, is het een allesbehalve middelmatige roman.

Als je iets kan aanmerken op deze roman, is het wellicht haar ambitie, maar als je je ambitie waarmaakt, kun je dat geen minpunt noemen

GAEA SCHOETERS
De kunst van het vallen.

De Bezige Bij
Antwerpen,
356 blz., 19,99 €
(e-boek 15,99 €).